

Den næste sag på dagsordenen var:

Anden behandling af forslag til lov om ændring af lov om avancestop.

(Første behandling af lovforslaget (nr. 15) findes i tidenden sp. 463, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 173).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Formanden: Sammen med denne sag foretages de 3 følgende sager på dagsordenen, nemlig:

Anden behandling af forslag til lov om anmeldelse af vejledende priser m. v.

(Første behandling af lovforslaget (nr. 16) findes i tidenden sp. 464, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 173).

Der var stillet 1 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Anden behandling af forslag til lov om ændring af lov om avancestop [af Poul Dam m. fl.].

(Første behandling af lovforslaget (nr. 1) findes i tidenden sp. 464, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 173).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Anden behandling af forslag til lov om ændring af lov om vejledende priser og om prisstop for tjenesteydelser [af Poul Dam m. fl.].

(Første behandling af lovforslaget (nr. 2) findes i tidenden sp. 464, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 173).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagenes paragraffer, henholdsvis tekst, ændringsforslaget og spørgsmålet om lovforslagenes overgang til tredje behandling sættes til forhandling under ét.

Lis Groes: Den bekymring, som jeg ved første behandling af disse lovforslag gav udtryk for, har udvalgsbehandlingen desværre ikke kunnet fjerne. Det forekommer

mig virkelig absurd, at handelsministeren i betænkningen side 3 udtrykkelig præciserer, at det foreslåede nye stk. 4 til avancestoplovens § 1 skal forstås således, at gennemførelsen af en rationaliseringsforanstaltning ikke medfører en pligt til prisnedsættelse. Her står altså sort på hvidt, at hvis det f. eks. skulle være muligt at rationalisere boligbyggeriet, så skal en sådan rationalisering ikke komme forbrugerne til gode i form af lavere priser. Fra vort partis side mener vi, at denne nye bestemmelse strider mod den praksis, monopoltilsynet ellers har anlagt, når de skal vurdere prisfastsættelser i henhold til § 24 i monopolloven, og vi finder det helt uacceptabelt at lovfæste, at rationaliseringsgevinster ikke skal komme forbrugerne til gode. Samtidig er vi bekymrede for, at lovens formulering kan opfordre til at hjemtage såkaldte rationaliseringsgevinster, der udelukkende skyldes forringelse af kvaliteter.

Ændringsforslaget til forslag til lov om anmeldelse af vejledende priser kan vort parti stemme for, da det præciserer sammenhængen mellem disse to love, og det bevirker, at disse anmeldelser ikke kommer til at hænge helt frit svævende i luften. Men også i dette lovforslag er regeringen bange for prisnedsættelser. Den tidligere bestemmelse om, at urimelige vejledende priser kan nedsættes, er fjernet fra loven. Vi forstår ikke baggrunden herfor, men det har ikke været muligt at overbevise regeringspartiernes repræsentanter i udvalget om, at urimelige vejledende priser bør nedsættes, og under disse forhold har vort parti ikke kunnet medvirke til lovforslagets gennemførelse.

Udvalget har gennemgået et meget stort materiale i form af henvendelser fra forbruger- og erhvervsorganisationer. En enkelt henvendelse har vi endnu ikke modtaget svar på, da den lige er kommet, men måske kan vi her i dag høre ministerens kommentar. Det drejer sig om det offentlige byggeris faste priser og tidsfrister, og man spørger fra erhvervsside, om det vil være muligt at indregne et risikotillæg i prisen under det gældende avancestop. Dette spørgsmål er meget centralt for hele denne nydannelse i byggesektoren, og jeg håber, vi kan få ministerens svar nu eller under det kommende udvalgsarbejde.

Jørgen Jensen: I de 5. møder, udvalget har afholdt om disse lovforslag, er der efter min mening foretaget en meget grundig drøftelse af forslagene og de problemer, som disse rejser. 2 gange har vi haft samråd med handelsministeren. Udvalgets arbejde foregik ganske vist under et vist tidspres, men jeg tror, at alle sider af problemerne blev belyst, og alle relevante spørgsmål blev besvaret. Betænkningen er jo også, som medlemmerne kan se, meget fyldig, idet bl. a. alle modtagne henvendelser fra de forskellige organisationer er blevet aftrykt sammen med handelsministerens bemærkninger dertil.

Til handelsministerens forslag om ændring af lov om avancestop skal jeg knytte enkelte bemærkninger her ved anden behandling. Udvalget har kunnet tiltræde de synspunkter, handelsministeren har fremført vedrørende lovens administration på forsikringsområdet. Jeg mener, at man her har fundet en rimelig løsning, idet både monopoltilsynet og forsikringsrådet er med til administrationen for fremtiden, og således at Assurandør-Societetet, der er den store organisation på dette område, skal deltage i forhandlinger om administrationen. En noget tilsvarende løsning er fundet på de problemer, som tandlægeforeningen og lægeforeningen har rejst. Her skal loven administreres efter retningslinjer, som fastsættes af monopoltilsynet og socialministeriet efter forhandlinger med tandlægerne og lægernes organisationer.

I det hele taget er det på administrationsområdet, problemerne øjensynlig ligger. Det er let nok i en lov at fastslå, at bruttoavancen ikke må forhøjes hverken procentvis eller i kroner og øre efter den 18. november 1967, men livet, herunder erhvervslevet, er jo mangelfulde, og der har under den hidtidige lovgivnings gyldighedsperiode rejst sig en mangfoldighed af tvivlsspørgsmål og også været talrige tilfælde, hvor en hel strikte efterfølgelse af lovens formelle regler nok kunne anfægtes og måtte føles som noget i retning af en urimelighed. Det er mit personlige indtryk, at denne opfattelse også deles af en del personer, der er ansat i selve statsadministrationen.

Lovforslaget indeholder som bekendt nogle lempelser i forhold til den gældende

lov, og det er jeg glad for. Det gælder f. eks. reglen i § 1, stk. 4, om følgerne af foretagne rationaliseringsforanstaltninger. På dette område er jeg dybt uenig med fru Lis Groes. Jeg er nemlig glad for, at handelsministeren her i betænkningen har understregt, at gennemførelsen af en sådan foranstaltning ikke medfører en pligt til prisnedsættelse. Gjorde den det, ville rationaliseringen i industrien og andre erhverv gå i stå, når vi nu forlænger loven yderligere i 7 måneder, og erhvervslivets konkurrenceevne villeerved forringes. Det undrer mig noget, at oppositionen, altså både socialdemokratiet og socialistisk folkeparti, ikke har villet erkende dette, men tværtimod benytter netop dette punkt som anledning til ikke at ville stemme for lovforslaget.

Det er nu endvidere ganske klart fastslået, at de i bemærkningerne til lovforslagets § 1, punkt 4, nævnte 3 tilfælde kun er nævnt som eksempler på mulige dispensationer fra lovens hovedregel. Der kan gives dispensation i andre tilfælde, det har vi klart fået fastslået, og herom kan jeg henvise til betænkningens bemærkninger.

I øvrigt har også § 24 i monopolloven været drøftet i udvalget. Her er jeg tilfreds med ministerens tilkendegivelse over for udvalget vedrørende dette problem, som kan have en ikke helt lille interesse for en række virksomheder.

Vedrørende forslag til lov om anmeldelse af vejledende priser m. v. lægger jeg her ikke mindst vægt på betænkningens udtalelser om afskaffelsen af den nuværende lovs § 2, stk. 1, altså reglen angående eventuel nedsættelse af anmeldte vejledende priser. Der står her i betænkningen, at denne bestemmelse aldrig har været brugt, og at vi i øvrigt har loven om indseende med priser, der om fornødent kan bringes i anvendelse. Men til trods for denne, synes jeg, fornuftige udredning vil oppositionen heller ikke stemme for dette lovforslag, og det beklager jeg.

Til det til lovforslaget stillede ændringsforslag, som mit parti vil stemme for, skal jeg blot udtale, at det vel kan være rimeligt at præcisere detaileddets selvstændige ansvar over for avancestoplovens regler, når en vejledende pris, der er fastsat i et foregående omsætningsled, anvendes. På

[Jørgen Jensen.]

den anden side må det vel erkendes — det gør jeg da i hvert fald — at det er en anselig byrde, der herved pålægges købmænd og andre detaillister, både store og små, at de ved denne bestemmelse pålægges et ofte meget stort arbejde, når de selvstændigt skal kalkulere alle priser og ikke kan støtte sig til eller stole på, at en vejledende pris er umiddelbart anvendelig i deres forretning. Det er derfor en trøst, at det i bemærkningerne til dette ændringsforslag anføres, og her citerer jeg:

„Det forudsættes, at lovens straffesanktioner i overtrædelsessager af denne karakter anvendes med den største forsigtighed, således at man fra monopoltilsynets side lægger hovedvægten på vejledning af forhandlerne og kun oversender sagen til politiet i sådanne tilfælde, hvor der utvivlsomt er tale om grov overtrædelse.“

Så meget om enkelthederne i betænkningen om lovforslaget.

Enhver, der har blot et nogenlunde eller beskedent kendskab til erhvervslivets forhold og aktuelle situation, ved, at konkurrencen i det sidste år er skærpet ganske betydeligt. Det gælder tydeligt på eksportmarkederne, men det gælder så sandelig også på det danske marked, hvor følgerne af liberaliseringen, toldnedsættelserne m. v. for importens vedkommende er slået kraftigt igennem, og hvor der i øvrigt føres en håndfast finanspolitik som led i den økonomiske sanering, der var en uomgængelig nødvendighed.

Tilsvarende betragtninger er fremført af mange af de organisationer, som har henvendt sig til udvalget. Lad mig tilføje, at også forbrugerne ved dette.

De har i det daglige liv, når de har skullet købe ind, det være sig madvarer, tøj, hårde hvidevarer, eller hvad det nu kan være, konstateret, at der er indtruffet en ny situation. Den stadige prisstigning er stoppet; på nogle områder erstattet af en direkte prisnedgang, på andre områder af en prisstabilisering, der har forøget reallønnen og realindkomsten for en række befolkningsgrupper. Jeg tror derfor, at den økonomiske udvikling som helhed ville have været i stand til at ordne de fleste af de forhold, som disse to love tager sigte på. Alligevel

går vi med til en ny forlængelse af denne ekstraordinære pris- og avancelovgivning.

Jeg gør det uden stor glæde, det tilstår jeg. Vi gør det under nødvendighedens lov. Vi ved i vort parti, at vi herved pålægger hele erhvervslivet ofre og byrder, som kun kan motiveres i en særlig situation. Vi ved, at ved denne lovgivning siger vi til erhvervslivets hundredtusinder af folk, at nu skal I endnu i 7 måneder berøves muligheden for at opnå nogen som helst realindkomstforbedring, medens der ikke på tilsvarende måde lovgives restriktivt for andre befolkningsgrupper. Denne byrde pålægges erhvervslivet som en appel til alle her i samfundet om at vise indkomstpolitisk mådehold til fælles gavn. Jeg vil håbe, at den appel, som fremkommer gennem denne lovgivning, høres i alle kredse af det danske samfundsliv. Det er på denne baggrund, at jeg giver det konservative folkepartis tilsagn om at ville stemme for disse lovforslag.

Jens Peter Jensen (Sorø amt): Jeg kan på venstres vegne tiltræde de ændringer og tydeliggørelser vedrørende denne lovgivning, der er tilvejebragt under udvalgsarbejdet og under samråd med den højtærede handelsminister. Jeg benytter lejligheden til at understrege, at det er en midlertidig lovgivning, og at en sådan midlertidig lovgivning naturligvis skaber visse problemer med hensyn til at gøre administrationen effektiv. Jeg er glad for, at den højtærede handelsminister har tilkendegivet, at det er en fornemmere opgave at vejlede de borgere, der skal virke under denne lovgivning, end at forfølge dem med straffesager. Jeg tror også, det er det, der giver det bedste resultat med hensyn til de formål, man har opstillet for denne lovgivning.

Vedrørende enkeltheder kan jeg tilslutte mig de udtalelser, der er blevet fremsat af det ærede medlem hr. Jørgen Jensen, og i øvrigt henvise til den fyldige betænkning og det omfattende bilagsmateriale, der foreligger.

Jeg skal også benytte lejligheden til at takke socialistisk folkeparti for den politiske ræson, der førte til, at partiet nåede frem til erkendelse af, at det var rigtigt at trække partiets lovforslag tilbage. Derimod forstår jeg ikke de motiveringer, der ligger bag socialdemokratiets og socialistisk folkepartis

[Jens Peter Jensen (Sorø amt).]

udtalelse om, at de ikke kan medvirke til, at lovforslagene fremmes, men jeg takker i høj grad de to partier for deres standpunkt.

Niels Helveg Petersen: Handelsministeren har under udvalgsarbejdet stillet et enkelt ændringsforslag, som præciserer den retstilstand, der allerede nu er gældende, og hvorefter den enkelte handlende er selvstændigt ansvarlig for, at han ved at følge vejledende priser ikke kommer til at overtræde avancestoplovens regler. Denne præcisering er gavnlig, den skaber klarhed. Samtidig er det i bemærkningerne til ændringsforslaget anført, at kun i ganske særlige tilfælde, hvor sagen er fuldt oplyst, og hvor der er grund til at antage, at overtrædelsen er sket bevidst, vil politisag blive rejst. Jeg kan anbefale ændringsforslaget.

Med lovforslagene, som de nu foreligger, videreføres en stram prislovgivning, og dette kan vi give tilslutning til, på trods af at det under udvalgsarbejdet klart er kommet frem, at erhvervslivet har mange grunde til at være meget lidt begejstret for denne lovgivning. Jeg kan være tilfreds med, at ministeren over for udvalget og med tilslutning af udvalget har kunnet tiltræde forskellige af de ønsker, der er fremført fra erhvervslivets side, og som gør det lidt lettere for erhvervslivet at leve med en ekstraordinær lovgivning i længere tid end påregnet.

Det er med forbavselse, man ser oppositionens begrundelse for ikke at kunne medvirke til lovforslagenes gennemførelse. Jeg kan ikke sige mig fri for at føle, at den begrundelse, man angiver, i allerhøjeste grad har karakter af påskud. Indvendingen mod lovforslaget vedrørende avancestop går ud på, at det ikke angives, at rationaliseringsgevinsten skal komme også forbrugerne til gode. Der er dog ikke stillet noget ændringsforslag på dette punkt. Det lader sig jo nok ikke gøre i en lovtæst, der skal kunne administreres, at slå fast, at en rationaliseringsgevinst skal deles i et eller andet forhold mellem virksomhed og forbrugere. Skal

forbrugerne have 10 pct., skal de have en fjerdedel, en tredjedel, halvdelen eller tre fjerdedele? Noget i den retning måtte man dog vide, før man fastsatte et eller andet delingsforhold. Vi har ikke kunnet få nogen antydning af, hvilket delingsforhold der skulle anvendes.

Men sammenhængen mellem rationalisering og prisdannelse er da også så kompliceret, at det ville være en temmelig besynderlig sag at gennemføre en sådan regel af en eller anden karakter. En rationaliseringsgevinst har vel egentlig sjældent relation til en bestemt vare, således at det, hvis man i øvrigt kunne fastsætte et delingsforhold, overhovedet kunne lade sig gøre at beregne, hvilke varer og varegrupper der skulle nyde godt af rationaliseringsgevinsten. Jeg vil da tro, at hvis f. eks. Fællesforeningen for Danmarks Brugsforeninger rationaliserer, vil man have meget vanskeligt ved at finde ud af præcist, hvilke varer — om det skal være spegepølse eller sæbe-pulver eller alle varer, man handler med — der skal have gavn af denne rationaliseringsgevinst. Det samme gælder jo al form for detailhandel. Hvorledes skal man beregne, hvilke varer der skal nyde godt af en rationaliseringsgevinst? Med de praktiske erfaringer, som adskillige af oppositionens medlemmer har fra handelserhverv, kunne jeg godt have tænkt mig, at man havde forsøgt at give os lidt vejledning i, hvorledes man tænker sig dette helt nye princip i vor prislovgivning indrettet.

Jeg er ganske ude af stand til at se, at dette nye princip kan lovfæstes, og jeg tror, at den problemstilling, jeg her har nævnt, skulle være tilstrækkelig til at vise, hvor verdensfjern i virkeligheden den grundlæggende betragtning er. Den er overflødig; rationaliseringsgevinster kommer jo forbrugerne til gode på flere måder. En effektiv virksomhed kan nedsætte sine priser og blive mere konkurrencedygtig. En effektiv virksomhed kan forøge sit salg og derved skabe grundlag for en prisnedsættelse, eller en virksomhed kan i kraft

[Niels Helveg Petersen.]

af rationalisering ofre mere på produktudvikling og markedsføring af nye produkter også til glæde for forbrugerne. Min respekt for den tankevirksomhed, som ligger bag oppositionens standpunkt, kan jeg have på et meget lille stød.

Hvad angår ophævelse af prisstoppet for tjenesteydelser, vil oppositionen heller ikke medvirke, og begrundelsen er her, at man ikke kan kræve urimelige priser nedsat. Også denne begrundelse må jeg afvise. For det første har den hidtidige adgang til at nedsætte urimelige priser aldrig været benyttet; for det andet har vi en sådan bestemmelse allerede i henhold til anden prislovgivning. Men det er dog interessant at se, at begrundelsen for ikke at ville medvirke ikke er den, at prisstoppet for tjenesteydelser ophæves. Denne tilkendegivelse takker jeg for. Jeg havde jo ved første behandling nærmest indtryk af, at det var selve dette fundamentale, man fra oppositionen særlig var modstander af.

Og så vil jeg som hr. Jens Peter Jensen (Sorø amt) takke socialistisk folkeparti for de bemærkninger, man gør som begrundelse for at trække sine egne lovforslag tilbage, hvor man klart siger, at da den væsentligste del af det, man selv havde foreslået, nu videreføres på anden måde, skal man trække sine egne lovforslag tilbage. Der ligger jo heri, at der bibeholdes en meget væsentlig del af den hidtidige prislovgivning, og det kan i og for sig kun give anledning til den betragtning, at det jo egentlig er mærkeligt, at et parti ikke vil medvirke til en lovgivning, der gennemfører det væsentligste af det, man ønsker.

Poul Dam: Jeg forstod, at hr. Niels Helveg Petersen ikke havde nogen synderlig respekt for oppositionens tankevirksomhed. Der er ingen grund til at sige noget i modsat retning, for problemet eksisterer overhovedet ikke. Der er ikke noget at have respekt eller ingen respekt for. Hr. Niels Helveg Petersens bemærkninger her var jo simpelt hen en gentagelse af nogle forholdsvis tomme fraser, som altid kunne bruges om oppositionen, ligegyldigt, hvad det drejede sig om, og man må altså affinde sig med, at dette er den nye linje, det unge håb i radikal politik. Det er værd at tage til efter-

retning, og jeg håber, at hr. Niels Helveg Petersens tale bliver udsendt over landet i bred udstrækning. Det skal nok gøre sin virkning.

De lovforslag, som nu bliver gennemført, imødekommer jo vore ønsker på et væsentligt punkt. Vi er ikke stillet i den situation, at den midlertidige lovgivning skal ophæves med ét slag pr. 1. november; men en ganske væsentlig del af den videreføres til 1. juli. Tidspunktet er jo interessant, for det vil sige, at til den tid er overenskomstsituationen og formodentlig også forhandlingerne med tjenestemændene overstået, og så kan man måske uden videre frigive det hele.

Det er klart, at den midlertidige lovgivning kan ikke trækkes ud i al evighed. Jeg ville i og for sig mene, at den for længst er blevet for gammel. Den burde for længst have været afløst af forbedringer af den øvrige prislovgivning og monopoltilsynslovgivning, således at vi kunne have fået noget, man kunne arbejde med på længere sigt. Vore lovforslag tilsigtede jo, at man fik en sådan forlængelse fra november til februar af de midlertidige love, at vi kunne få nogle mere varige love frem. Det får vi ikke lige i øjeblikket, og det må vi jo tage til efterretning. Det betyder ikke, at vi er holdt op med at interessere os for emnet. Vi tror, at befolkningen har et ganske overordentlig stort behov for en helt anden tillid til, at de priser, de betaler, er rimelige.

Når hr. Jørgen Jensen henviser til, at befolkningen har lagt mærke til, at priserne f. eks. på hårde hvidevarer er faldet meget stærkt, kan man jo sige, at dette er et udtryk for, at konkurrencen virker i den rigtige retning, men der er jo også en anden side af sagen, når det er muligt at få priserne på disse vareområder til at falde så fantastisk, som tilfældet er, således at man ikke alene har nogle priser, der er langt under de vejledende priser i en række forretninger, men mange steder får at vide, at en ting koster det eller det billigste, man kan få den til et andet sted; man kan simpelt hen komme med tilbud på den samme vare fra en anden forretning og sige: jeg vil have den til den pris. Men når det nu er sådan, giver det jo en mistanke hos forbrugerne om, at andre varer, hvor den samme effektive konkurrence ikke gør sig gældende, bliver betalt med urimeligt høje priser. Det

[Poul Dam.]

vil sige, at vi har betalt alt for meget for disse hårde hvidevarer og for en række andre tilsvarende varer i lange tider, uden at nogen har grebet ind; uden at konkurrencen har kunnet regulere noget. Nu kan vi få varerne til billige priser på dette område i øjeblikket. Det er godt og udmærket for dem, der endnu ikke har fået købt disse sager, men hvordan er det med alle de andre ting, hvor konkurrencen endnu ikke er så effektiv?

Vi står over for en række vareområder, har gjort det længe og vil også komme til at gøre det i fremtiden, hvor konkurrencen ikke er tilstrækkelig effektiv til at sikre, at priserne kommer ned til det, som er rimeligt at forlange af forbrugerne. Her er nogle vigtige opgaver for pris- og monopollovgivningen, og dem har vi ikke i sinde at opgive tanken om at få gennemført. Vi agter i løbet af samlingen at komme tilbage til dette område med konkrete forslag om en effektiv udbygning af dette område. Ingen skal være i tvivl om dette. Og lad det i hvert fald være sagt i god tid: det skal ikke gå stille af, hvis det er meningen, at man vil ophæve denne lovgivning pr. 1. juli, således at der uden videre er fri mulighed for at forhøje priserne, umiddelbart efter at man har klaret overenskomstssituationen på en eller anden måde.

Men nu kommer der altså en forlængelse til 1. juli, og derved er de lovforslag, som vi har fremsat, naturligvis blevet overflødige, og med den begrundelse vil jeg gerne hermed tage dem tilbage.

Formanden: Forslagsstillerne har taget forslag til lov om ændring af lov om avancestop [af Poul Dam m. fl.] og forslag til lov om ændring af lov om vejledende priser og om prisstop for tjenesteydelser [af Poul Dam m. fl.] tilbage. Ønsker nogen at optage dem? (Ophold). Da det ikke er tilfældet, er lovforslagene bortfaldet.

Sigsgaard: Den mest oplagte urimelighed i lovforslagene er — det har bl. a. fru Lis Groes været inde på — at det her højtideligt proklameres, at eventuelle rationaliseringsgevinster normalt skal tilfalde de erhvervsdrivende med 100 pct. Ligesom ved første behandling oplevede vi i dag, at de

radikale med hr. Niels Helveg Petersen som ordfører var de varmeste forsvarere af dette system med de 100 pct.

Hr. Niels Helveg Petersen påpegede alle de tekniske vanskeligheder, der ville være ved en anden ordning, og harcelerede over, at socialdemokrater og folkesocialister ikke i udvalget havde fremsat et konkret forslag. Jeg havde da gerne set, at der var kommet et sådant konkret forslag. På den anden side skal man ikke være blind for, at netop den metode at remse en hel masse tekniske vanskeligheder op over for et nyt forslag i almindelighed dækker over en vældig ulyst til at tage skridt i den retning, som tanken eller forslaget tilsigter. Hvis hr. Niels Helveg Petersen mente, at der var noget rigtigt i den tanke, at rationaliseringsgevinster ikke udelukkende skal tilfalde de erhvervsdrivende, kunne han jo selv have givet sig til at tænke, så kunne han jo selv være fremkommet med forslag eller ideer her, men det gjorde han ikke. Han holdt sig udelukkende til kritik, udelukkende til et forsvar for, at rationaliseringsgevinsterne ukontrolleret går til erhvervslivet med 100 pct.

Nu skal det selvfølgelig siges, at en helt retfærdig fordeling af indkomster ikke kan opnås under det eksisterende samfundssystem; det er jo rigtigt. Men måske kunne man nå et stykke vej, og i hvert fald kan den tanke, at man ikke kan opnå det helt retfærdige under det nuværende system, ikke være det, der danner baggrund for hr. Niels Helveg Petersens bemærkninger.

Når man betænker, at rationaliseringer foruden maskinanskaffelser f. eks. også skyldes forbedret indsats fra lønarbejderne, så er det helt uacceptabelt, at de og forbrugerne ingen andel skal have i rationaliseringsgevinsten — lønarbejderne gennem bedre aflønning og forbrugerne gennem lavere priser. Denne lovbestemmelse er vendt imod lønarbejderne og er alene i de erhvervsdrivendes interesse. Den er udtryk for, at regeringen først og fremmest varetager et lille mindretals interesser, og at det sker på bekostning af flertallet. Alene denne bestemmelse gør, at vi ikke kan stemme for regeringens lovforslag.

Dertil kommer, at visse ændringer i avanceloven gør det næsten umuligt at kontrollere avancerne. Virksomhederne skal kunne forhøje deres bruttoavancer svarende

[Sigsgaard.]

til løn- og huslejestigninger, og disse omkostningsstigninger skal principielt fordeles proportionalt på alle varer i virksomheden. Det kan selvfølgelig ikke gøres, og derfor skal de erhvervsdrivende selv vælge de varer ud, der skal bære forhøjelserne, og derefter indberette til monopoltilsynet. Det bliver simpelt hen forbistret svært at kontrollere, og jeg gad vidst, hvad monopoltilsynet siger til den opgave.

Bemærkningerne til ændringsforslaget til forslag til lov om anmeldelse af vejledende priser viser jo, hvor lidt hele denne lovgivning vil blive værd. Leverandørerne kan forhøje deres vejledende priser, og forhøjelserne vil i almindelighed blive fulgt op af forhandlerne. Derved stiger avancen ofte, og de kommer så i konflikt med avancestoploven. Selvfølgelig ved ministeren, at i hvert fald mange forhandlere ikke i de enkelte tilfælde vil tage det så nøje, om en vejledende pris vil bringe avancen op over det tilladelige; de vil dårlig nok være i stand til at følge med i det. Loven vil simpelt hen gøre tusinder af forhandlere til lovovertrædere med eller mod deres vilje. Monopoltilsynet kan slet ikke overkomme kontrollen, og når det så i bemærkningerne siges — det var det, den konservative ordfører glædede sig over — at straffesanktionerne skal anvendes med den største forsigtighed, og at kun sager, hvor der, som det siges, utvivlsomt er tale om grov overtrædelse, skal gå til politiet, ja, så er det det samme som at sige til forhandlerne: overtræd I blot loven; hvis I ikke gør det alt for groft, sker der jer ingenting. Loven er blevet gjort tandløs, den er en narresut, og det kan overraske, at udvalgsmindretallet ikke har hæftet sig lidt mere specielt ved det forhold, jeg her trækker frem.

I det hele taget skulle lovforslagene jo nok have været behandlet noget mere grundigt. Der har været for lidt tid til behandlingen. Selv om udvalget har afgivet en tyk betænkning, står der næsten ingenting om erfaringerne siden februar, og det ville jo ellers være naturligt, at man undersøgte lovenes virkning, inden man skred til at lave dem om. Men folketinget arbejder jo ikke nær så grundigt, som vælgerne går rundt og tror.

Det har ofte været sagt, at de erhvervsdrivendes indtægter er gået ned i lovenes virkeperiode, fordi de ikke kunne få kompensation f. eks. for udgifter til stigning i f. eks. post- og telefontakster. Af bilagene til udvalgsbetænkningen fremgår da også, at et eller flere udvalgsmedlemmer har bedt ministeren oplyse, hvor meget de erhvervsdrivende på den måde er gået glip af. Ministerens svar er klart: de er simpelt hen ikke gået glip af noget som helst. De pågældende omkostningsposter er ikke steget, og påstanden om de erhvervsdrivendes reducerede indtjening er dermed stemplet som uholdbar.

Socialdemokratiet og socialistisk folkeparti går imod ophævelsen af bestemmelsen om, at monopoltilsynet kan kræve de vejledende priser nedsat. Ministeren forsvarer sig med, at bestemmelsen aldrig har været brugt, og slutter åbenbart deraf, at den er uden betydning. Men det er jo en åbenbar fejlslutning. Bestemmelsen kan udmærket have haft en forebyggende virkning, og jeg føler mig overbevist om, at den har haft det. Dertil kommer, at der godt kunne tænkes at blive mere brug for den i fremtiden. VS er derfor enig med de øvrige oppositionspartier om, at det fortsat burde være sådan, at vejledende priser kan kræves nedsat. Som lovforslaget nu er udformet, vil loven miste meget af sin værdi.

I det hele taget er det foruroligende, men også meget oplysende at se, hvor åbenlyst glade regeringspartierne er over den svækkelse af pris- og avancelovgivningen, der nu skal ske på forbrugernes bekostning og til fordel for erhvervslivet. Regeringen kan ikke skjule, hvis interesser den først og fremmest varetager, og det nytter ikke, at den konservative ordfører påstår, at erhvervslivet nu pålægges bånd, som ikke pålægges andre befolkningsgrupper. Det forholder sig jo i realiteten omvendt. I de seneste år er erhvervslivets indkomster steget væsentligt mere end lønmodtagernes indkomster, og i sidste ende er det altid lønmodtagerne, der må holde igen. Det, der sker i dag, er efter min opfattelse, at man tager skridt til en lovgivning, der kun har meget lidt reelt indhold, en lovgivning, der skal bruges i bestræbelserne for at lokke lønarbejderne med på en såkaldt indkomst-

[Sigsgaard.]

politik, dvs. med på løntilbageholdenhed. Vi synes ikke, at lovforslagene er gode, tværtimod, og vi kan ikke stemme for dem.

Handelsministeren (Knud Thomsen): Jeg vil gerne indledningsvis takke udvalget for det store arbejde, der er udført, og for den andel, jeg har haft i det gennem samrådet, hvor jeg jo har haft lejlighed til at besvare en række spørgsmål, som senere i rigt mål er indgået i betænkningen.

Med hensyn til de forskellige ordføreres bemærkninger i dag vil jeg gerne komme med nogle enkelte bemærkninger først, og derefter med nogle betragtninger over det, der er gået som en tråd gennem oppositionens ordføreres indvendinger:

Jeg vil gerne til fru Lis Groes, som rejste spørgsmålet om, hvordan fastprissystemet forholder sig til denne lovgivning, sige, at der allerede er afgået et svar til udvalget, og jeg skal gerne heraf citere, at det rejste spørgsmål ikke alene angår den midlertidige avancelovgivning, men også administration af monopolloven. Men for så vidt angår forbindelsen med denne midlertidige lovgivning, kan jeg oplyse, at monopoltilsynet har undtaget tilbudsgivning ved licitation fra den midlertidige lovgivnings bestemmelser, og fastprisordningen har jo i alt fald særlig tilknytning til licitationsformen.

Til hr. Jens Peter Jensen (Sørø amt) vil jeg gerne sige, at jeg er helt enig med ham i, at vejledning er betydelig sundere end straf, og at straffebestemmelser i alt fald må forudsætte, at der er givet en god vejledning først. Jeg tror ikke, jeg har særlige bemærkninger til hr. Jørgen Jensen og hr. Niels Helveg Petersen, men jeg vil gerne uddybe visse af de spørgsmål, som også hr. Niels Helveg Petersen berørte.

Til hr. Poul Dam vil jeg gerne sige, at vi jo, når socialistisk folkeparti senere vil fremsætte nye forslag, må se på disse forslag, som jeg ikke kender endnu.

Til hr. Sigsgaards udtalelse om, at den nuværende lovgivning og navnlig ændringerne i den kun skulle være i erhvervslivets interesse, vil jeg sige, at det jo ikke just er det indtryk, man får, når man gennemlæser bilagene til betænkningen. I alt fald har jeg ment at spore en vis aversion fra erhvervs-

livets side mod fortsættelsen af denne lovgivning.

Hr. Sigsgaard nævnte, at der var rig mulighed for tekniske lovovertrædelser. Jeg vil gerne over for dette særlige punkt sige, at det er et punkt, vi har drøftet meget stærkt i udvalget, hvor hr. Sigsgaard jo ikke har kunnet overvære drøftelserne. For så vidt angår butikshandelen, har denne hele tiden været inde under avancestoplovgivningens regler, men, for så vidt angik alle de vejledende priser, været inde under prisstoploven for vejledende priser. Man har derfor skønnet det nødvendigt — og udvalget har tiltrådt det — at gøre detailhandelen opmærksom på, at ved ophævelsen af prisstoploven for vejledende priser kommer der til at påhvile butikshandelen et yderligere kvantitativt ansvar, et ansvar, som man imidlertid har haft allerede inden for de områder, hvor varerne ikke blev solgt under systemet med de vejledende priser.

Endelig ville jeg gerne sige til hr. Sigsgaard, at jeg slet ikke kan tage standpunkt til spørgsmålet om, hvorvidt erhvervslivets indtægter er steget mere i de senere år end lønmodtagernes indtægter, men jeg mener at vide, at der i alt fald ikke er nogen statistik for indeværende år, og denne regering tiltrådte som bekendt den 2. februar.

Jeg skal herudover gå ind på et andet punkt, som er gået igen, som jeg har sagt, på forskellig måde. Under udvalgsarbejdet er det blevet påpeget af fru Lis Groes og andre, at det foreslåede nye stk. 4 i avancestoplovens § 1 giver erhvervsvirksomhederne mulighed for ubeskåret at oppebære en rationaliseringsgevinst, mens det i bemærkningerne til forslaget alene er anført, at hvor sådanne rationaliseringsbesparelser hidrører fra øgede investeringer og deraf øget arbejds-effektivitet, vil det være rimeligt, at virksomhederne får adgang til at dække de øgede investeringsomkostninger gennem en forhøjelse af bruttoavancen. I betænkningen anfører socialdemokratiets og socialistisk folkepartis medlemmer af udvalget, at de ikke kan medvirke til lovforslagets gennemførelse, fordi en af disse medlemmer ønsket bestemmelse om at give forbrugerne andel i rationaliseringsgevinster ikke har kunnet opnå flertal i udvalget. Jeg mener, at disse synspunkter fra oppositionens side kan bero

[Handelsministeren.]

på en misforståelse, og jeg vil gerne redegøre noget nærmere for de synspunkter, der motiverer den bestemmelse, som der nu er foreslået i det nye stk. 4 i avancestoplovens § 1.

Avancestoploven har hidtil haft en rationaliseringshæmmende virkning derved, at bestemmelserne i §§ 1 og 2 påbyder industri- og håndværksvirksomheder, ikke handelsvirksomheder, at nedsætte salgspriserne, når råvareudgiften eller den direkte arbejdsløn pr. vareenhed falder. Finder en sådan nedsættelse ikke sted, vil bruttoavance blive forøget, og dette har hidtil været ulovligt. Dette er ensbetydende med, at man ved den nugældende lovgivning fastsætter, at rationaliseringsgevinsten ubeskåret skal komme forbrugerne til gode. En sådan ordning er imidlertid ikke holdbar blot på lidt længere sigt, idet man herved fratager virksomhederne ethvert incitament til rationalisering. Besparelser i råvareforbrug og i arbejdskraft er inden for industri- og håndværksvirksomheder ofte et resultat af effektivitetsfremmende investeringer. Udgifterne til sådanne investeringer — det er afskrivning og forrentning — er en del af generalomkostningerne og skal dækkes af virksomhedernes bruttoavance, sådan som den er defineret i den nuværende midlertidige lovgivnings § 1, stk. 2. Da avancestoploven hidtil har fastholdt bruttoavancen uændret i kroner og øre pr. vareenhed, har virksomhederne været tvunget til at nedsætte priserne med den opnåede besparelse og afholde investeringsomkostningerne af en uændret bruttoavance. Det er dette uheldige forhold, den foreslåede bestemmelse tager sigte på at afhjælpe.

Det vil i første række være naturligt at lade virksomhederne beholde sådanne rationaliseringsbesparelser til dækning af omkostningerne ved øgede investeringer. Er der besparelser ud over, hvad der måtte medgå til forrentning og afskrivning af de øgede investeringer, kan det spørgsmål rejses, hvorledes sådanne overskydende besparelser bør anvendes.

Lad mig her først bemærke, at virksomhederne hidtil ikke har haft mulighed for at inddække øgede investeringsomkostninger, og at dette for så vidt må gøre det rimeligt, at disse besparelser i hvert fald i den relativt

korte periode, denne lov skal gælde, fuldt ud stilles til disposition for virksomhederne; men om dette så igen betyder, at virksomhederne selv kan oppebære beløbet, er jo ingenlunde sikkert. I praksis sker det ofte, at besparelserne ved en effektivitetsfremmende investering deles mellem virksomheden, de beskæftigede og forbrugerne. Besparelserne kommer forbrugerne til gode gennem prisnedsættelser, og her kan jeg henvise til prisudviklingen f. eks. inden for fjernsyn og køleskabe. Samtidig er det ikke ualmindeligt, at der i forbindelse med en rationaliserings gennemførelse må foretages lønforhøjelser ud over de overenskomst-mæssige, bl. a. fordi arbejdernes præstation og ansvar øges. Sådanne lønforhøjelser må bæres af virksomhederne inden for rammerne af den opnåede effektivitetsstigning, idet priserne ikke af den grund kan forhøjes. Kun resten af rationaliseringsgevinsten tilfalder virksomheden, og den foreslåede bestemmelse fjerner kun reglen om, at gevinsten alene skal tilfalde forbrugerne, sådan at der bliver mulighed for, at den også kan komme såvel arbejdskraften som virksomhederne til gode. Hvorledes denne deling af rationaliseringsgevinsten mellem virksomheden, dens arbejdere og forbrugere skal foregå, vil det ikke være muligt eller rigtigt at give regler for i en lov. Dette ville bl. a. betyde indgreb i arbejdsmarkedsparternes fri ret til at forhandle om arbejdsvilkår og løn.

Disse synspunkter må man have for øje, når man foreslår en bestemmelse som det nye stk. 4 i avancestoplovens § 1. Denne bestemmelse betyder i realiteten kun, at industri- og håndværksvirksomheder uanset avancestoppet kan undlade at nedsætte salgspriserne med beløb, der svarer til de ved rationalisering efter 1. november 1968 indvundne besparelser i udgifterne til direkte arbejdsløn og besparelserne i forbrug af råvarer og hjælpematerialer, men at det overlades til virksomhederne, arbejdsmarkedets parter og konkurrencen at afgøre, hvordan disse besparelser skal anvendes.

Jeg vil også gerne komme med nogle bemærkninger om forslaget til lov om anmeldelse af vejledende priser m. v., hvor det jo også fremgår af udvalgets betænkning, at socialdemokratiets og socialistisk folkepartis medlemmer af udvalget ikke har kunnet

[Handelsministeren.]

medvirke til lovforslagets gennemførelse, da den hidtidige bestemmelse om, at urimelige vejledende priser kan kræves nedsat, ikke er opretholdt i lovforslaget. Jeg vil gerne nærmere gøre rede for, hvorfor det ikke er hensigtsmæssigt at opretholde en bestemmelse om, at vejledende priser kan kræves nedsat, hvis de er urimelige.

Denne bestemmelse — det er nævnt i betænkningen — har ikke været benyttet. Det er ordførerne også klar over. Men i øvrigt fremgår det af forarbejderne til denne bestemmelse, dvs. af bemærkningerne til den pågældende paragraf i lovforslaget af 15. februar, at en afgørelse af, om priserne er urimelige, forudsætter en undersøgelse og en vurdering efter samme retningslinjer, som anvendes i monopollovssager. Dette vil bl. a. sige, at monopoltilsynet ikke kan kræve en vejledende pris nedsat, før det ved forhandling er forsøgt at opnå dette. Desuden er vejledende priser i et meget betydeligt omfang blevet ophævet, fordi de prisfastsættende virksomheder blev undtaget fra anmeldelsespligten, og hertil kommer, at hovedopgaven for monopoltilsynet siden gennemførelsen af den midlertidige pris- og avancelovgivning har været at begrænse stigningstakten i priserne. Umiddelbart har devalueringen, overenskomstsmæssige lønstigninger og dyrtidstillæg givet anledning til prisforhøjelser. Under disse omstændigheder har bestemmelsen om, at forhøjelser af vejledende bruttopriser kræver godkendelse af monopoltilsynet, været ret effektiv som bremse på de vejledende prisers avance-niveau.

I visse tilfælde undersøges vejledende priser i meget betydeligt omfang. Jeg kan nævne de hårde hvidevarer, køleskabe, vaskemaskiner, elkomfurur o. lign. En indskriden over for vejledende priser kunne i sådanne tilfælde få til konsekvens, at nyere og lavere priser fastsættes af monopoltilsynet villet stabilisere priserne og begrænse pris-konkurrencen.

Der er andre områder, hvor vejledende priser i betydeligt omfang overholdes, og hvor det ikke har kunnet påstås at priserne og forhandlerrabatterne var urimeligt høje. Det gælder f. eks. en lang række daglige forbrugsvarer inden for kolonialhandelen, hvor der i ikke ringe omfang konkurreres

på priserne. I visse tilfælde fastsættes vejledende priser med lave forhandleravancer for at holde salgspriserne lave i håb om, at dette kan føre til større omsætning. Her kan der heller ikke være nogen grund til at kræve prisnedsættelser af de vejledende priser.

Når vejledende priser derimod ansættes med høje forhandlerrabatter for derved at forøge de handlendes interesse for varen, kunne der måske være anledning til at søge priserne reguleret, men her må der udvises en vis forsigtighed, inden prisindgreb iværksættes. Der kan være tale om områder, hvor man kan befrygte at en nedsættelse af de vejledende priser vil føre til, at detailhandelen vil gå over til at handle med tilsvarende udenlandske varer uden vejledende priser og på disse beregne sig højere avancer, end der er indregnet i de vejledende priser for danske varer.

Det er på baggrund af disse synspunkter og under hensyntagen til, at også bestemmelseerne i monopolloven forudsættes iagttaget, inden vejledende priser kan nedsættes, at jeg ikke ser nogen anledning til at opretholde en særlig bestemmelse i den midlertidige lovgivning om, at vejledende priser kan kræves nedsat. Der findes allerede i monopolloven, suppleret med prisindseende-loven, tilstrækkelige bestemmelser til at undersøge og gøre indgreb over for urimelige vejledende priser, og hertil kommer, at kravet om, at vejledende priser også fremover skal anmeldes, formentlig vil afholde mange fra at fastsætte eller genindføre sådanne vejledende priser. Med anmeldelsen, som den skal ske efter lovforslaget, får monopoltilsynet kendskab til prissystemets udbredelse og avanceniveau og får herved en mulighed for i sin fortsatte administration af den midlertidige avancestoplovgivning at kunne administrere på den mest hensigtsmæssige måde.

Jeg har som sagt gerne villet benytte anden behandling af lovforslagene til at give denne redegørelse for dette store, uensartede og vanskelige område og i alt fald sikre mig, at der ikke var noget uopklaret i denne henseende mellem ordførerne for oppositionspartierne og mig i denne sag.

Lis Groes: Jeg vil gerne takke ministeren for den meget udførlige redegørelse, vi her

[Lis Groes.]

fik. Jeg ville meget gerne have haft den på et lidt tidligere tidspunkt, så jeg havde kunnet studere ordvalget i ganske nøje, for så vidt jeg kunne lytte mig til det, var ministerens svar i virkeligheden et svar til regeringspartiernes ordførere her i dag om, at de har uret, og til mig om, at jeg har ret. Jeg mener, at ministeren udtrykkeligt spurgte, om der ikke var tale om misforståelser. Ministeren henviste ligesom jeg til bemærkningerne til lovforslaget, hvori der udtrykkeligt siges, at hvor der er nogle bestemte omkostninger, der skal dækkes, vil det være rimeligt, at erhvervslivet får dækket dem ind, men skulle der være besparelser derudover — forstod jeg ministeren — kunne man rejse spørgsmålet om anvendelsen af disse besparelser. Det er netop det, jeg gerne ville have frem.

Når hr. Niels Helveg Petersen derpå spørger: „Ja men hvordan skal vi fordele dem?“, vil jeg sige, at det spørgsmål synes jeg hr. Niels Helveg Petersen skulle have rejst i udvalget; så kunne vi have talt om, hvorvidt det skulle være fifty-fifty eller noget andet, hvis det var det afgørende for hr. Niels Helveg Petersen. Det er det ikke for mig. Det afgørende for mig er, at sådan som det formuleres nu, bliver det 100 pct. til erhvervslivet og nul til forbrugerne. Det er det, jeg synes er uacceptabelt.

Så tillod hr. Niels Helveg Petersen sig i øvrigt at bringe Fællesforeningen for Danmarks Brugsforeninger ind i billedet, idet han sagde: „Ja men hvis der nu var en rationaliseringsgevinst dér, hvordan skulle man så fordele den?“ Det skal Fællesforeningen for Danmarks Brugsforeninger nok finde ud af — og i hvert fald er jeg overbevist om, at FDB ikke har den indstilling, at en rationaliseringsgevinst 100 pct. skal tilfalde selve FDB; den tilfalder ifølge hele opbygningen forbrugerne.

Hr. Jørgen Jensen glædede sig simpelt hen over, at man ikke skal sætte priserne ned. Jeg kan ikke rigtig fatte en sådan glæde. Det må da være en glæde, hvis man gennem rationalisering kan bringe lavere priser og højere real løn til stede.

Sluttelig vil jeg gerne sige, at det altså ifølge denne lovgivning nu er sådan, at der ikke er pligt til at nedsætte priserne. Men

retten til at nedsætte priserne bevares dog, og jeg håber, at der inden for det danske erhvervsliv vil være repræsentanter, der forstår at benytte sig af denne ret, til trods for at de derved kommer i direkte modstrid til bl. a. det radikale venstre.

Jørgen Jensen: I anledning af fru Lis Groes' sidste bemærkninger vil jeg gerne præcisere, at jeg har den erfaring — og jeg tror, den står fast — at erhvervsvirksomhederne meget gerne vil sætte priserne ned, hvor det overhovedet er økonomisk forsvarligt at gøre det, også under hensyntagen til den rationalisering, de pågældende erhvervsvirksomheder gerne vil foretage og ikke mindst foretager med henblik på en yderligere prisnedsættelse i fremtiden.

I øvrigt vil jeg derudover blot takke handelsministeren for den udførlige saglige redegørelse, som var til stor glæde for mig og, forstår jeg, også for fru Lis Groes.

Niels Helveg Petersen: Jeg skal ikke komme med særlige kommentarer til hr. Poul Dams mere personlige betragtninger. Jeg skal kun sige, at jeg dog forsøgte en argumentation; jeg forsøgte netop ikke blot at forklare i tomme fraser, hvorfor jeg ikke fandt, at en bestemmelse om deling var praktisk at nedfælde i en lovtækst. Det var en argumentation, som hr. Poul Dam altså ikke brød sig om, men det er dog den argumentation, som hidtil har været lagt til grund i vor prislovgivning. Vi har aldrig nogen sinde, heller ikke i vor permanente prislovgivning, haft nogen bestemmelse i den retning, der her er anført. Vor holdning i prislovgivningen hidtil med hensyn til rationaliseringsgevinster bygger jo på, at hvor der er rationaliseringsgevinster, vil det før eller siden — og ofte meget hurtigt — komme forbrugerne til gode.

Det ligesom lå i indlæggene fra fru Lis Groes, hr. Poul Dam og hr. Sigsgaard, at specielt jeg skulle tale erhvervslivets sag, skulle være den, som ønskede frit løb for prisstigningerne. Der skal nu være lidt rimelighed i det hele, så må jeg ikke pege på, at prisudviklingen netop i det sidste halve år har udvist en efter danske forhold helt forbløffende stabilitet og dermed været udtryk for en forbrugervenlig prispolitik. Virk-

[Niels Helveg Petersen.]

ningen af den økonomiske politik har i allerhøjeste grad været forbrugervenlig. Det er jo ikke således, at der i denne regerings tid er givet frit løb for prisstigninger på almindelige forbrugsvarer, snarere tværtimod. Hvis dette derfor skål være målestokken, tør jeg med stor tryghed lade netop prisudviklingen være en målestok for forbrugervenlighed eller ikke-forbrugervenlighed.

Jeg har lyttet med interesse til, hvad der i øvrigt er fremkommet, men jeg kan stadig ikke lade være med at tænke på, at det egentlig var rimeligt, om vi, når nu en del af denne rationaliseringsgevinst skal komme forbrugerne til gode, havde hørt noget om det. Vi har diskuteret spørgsmålet i udvalget, men der var ingen mulighed for, at vi dér kunne få en antydning om det. Jeg tror, at alle udvalgsmedlemmer fik en helt klar fornemmelse af, at der i hvert fald fra monopolmyndighedernes side var den allerstørste betænkelighed ved at gå ind på en eller anden formulering i lovteksten, hvorefter der skulle ske en sådan deling. Men det var ikke noget helt urimeligt forlangende af os, at man gav os en lille antydning af, hvad „en del“ af rationaliseringsgevinsten egentlig er for noget.

Poul Dam: Jeg forstod på hr. Niels Helveg Petersen, at han havde en tro på, at en rationaliseringsgevinst så at sige automatisk som følge af de økonomiske love ville komme forbrugerne til gode. Det er en interessant tro. Hr. Niels Helveg Petersen hører så nærmest til de gammeltroende, for sådan var liberalismen på Adam Smith's tid. Men vi lever ikke i den fulde konkurrences tid mere. Vi har masser af konkurrencebegrænsninger af den ene og den anden art, monopoler eller områder med ganske få virksomheder, hvor i hvert fald en af dem er stærkt prisførende; vi har konkurrencebegrænsende reklameformer og en række andre ting, som gør, at den frie konkurrences velsignelsesrige virkninger faktisk ikke fungerer i vort samfund — måske med én undtagelse: hvis

der føres en sådan økonomisk politik, at folk faktisk ikke har noget at købe for. Sådan er det jo i øjeblikket, hvor vi kan se på detailomsætningstallene, at detailomsætningen på en række områder er faldet; der er ganske svagt stigende priser, men den samlede detailomsætning er faldende i en række brancher. Det er jo et udtryk for, at der er meget få penge imellem folk. Under sådanne omstændigheder er det klart, at man kan holde priserne nede. Men det hænger ikke sammen med lovgivningen; det hænger sammen med det ganske enkle forhold, at pengene er knappe blandt folk i dag. Det skal de ikke blive ved med; jeg har forstået på regeringens og regeringspartiernes talsmænd, at det er meningen, at denne bitre overgangsperiode kun skal være noget, man betragter som en hestekur, for at landet kan komme ud af de frygtelige forhold, vi havde under den forrige regering, hvor det var sådan, at almindelige mennesker havde penge at købe for. Hestekuren skal have en forholdsvis kort varighed, så skal vi i gang igen, så skal indtægterne stige og forbruget stige. Det må vel være meningen med en forbrugervenlig politik, at forbrugerne også får noget at forbruge. Det kan ikke være forbrugervenlig politik, hvis forbrug er noget, man faktisk ikke har råd til.

Hermed sluttede forhandlingen.

Der foretoges først afstemning vedrørende forslag til lov om ændring af lov om avancestop.

Lovforslagets §§ 1 og 2 og dets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden: Lovforslaget går nu til fornyet behandling i udvalget.

Man gik dernæst til afstemning vedrørende forslag til lov om anmeldelse af vejledende priser m. v.

Ændringsforslaget, § 1, således ændret, og §§ 2-7 vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden: Lovforslaget går nu til fornyet behandling i udvalget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til folketingsbeslutning om nedsættelse af et folketingsudvalg til behandling af en række trafikpolitiske problemer.

(Forslaget til folketingsbeslutning (nr. V) findes i tillæg A. sp. 943, fremsættelsen i tidenden sp. 100).

Sagen sættes til forhandling.

Horn: Vor gruppe kan anbefale forslaget, da der jo i løbet af folketingsåret bliver rig lejlighed til at drøfte en række detailproblemer inden for transportområderne. Jeg vil dog gerne tilføje, at hvis de resultater, udvalget måtte komme til, skal få nogen praktisk betydning, må det forudsætte, hvad jeg tidligere har peget på, at vi virkelig får et grundlag for en transportøkonomisk forskning. Vi må som tidligere nævnt både i det udvalg, som kommer, og her i tinget have større sikkerhed for, at pengene anvendes på den rigtige måde. Jeg mener at vide, at min opfordring i sidste folketingsår er mundet ud i, at en stilling, som har stået unormeret i ministeriet for offentlige arbejder, til en mand, der i nogen grad kan forske på transportområdet, er besat eller vil blive besat, og dermed er vi kommet et stykke ad vejen. Men forslaget her vil nok medføre, at man kommer til at ofre nogle flere penge på dette forhold, og det vil være fornuftigt.

Jeg kunne i og for sig godt mene, at det var nødvendigt at sende forslaget til udvalgsbehandling; men da jeg forstår, at der er lidt usikkerhed om udvalgets status, skal jeg anbefale, at forslaget underkastes en kort udvalgsbehandling.

Mads Eg Damgaard: Da mit partis ordfører, hr. Stæhr Johansen, er forhindret i

at være til stede, vil jeg gerne på det konservative folkepartis vegne anbefale ministerens forslag om nedsættelse af et folketingsudvalg til behandling af de aktuelle trafikproblemer.

Trafikken er meget betydningsfuld for samfundsøkonomien, og de mange opgaver, som vor moderne tid kræver løst på dette område, vil man i et sådant udvalg have mulighed for indgående at drøfte; ikke mindst kan man drøfte prioriteringen af disse vigtige og meget store investeringer.

Jeg anbefaler forslaget.

Damgaard: Jeg kan på venstres vegne anbefale forslaget til folketingsbeslutning til vedtagelse.

Arne Larsen: Jeg kan på socialistisk folkepartis vegne ligeledes anbefale forslaget om at nedsætte et folketingsudvalg til behandling af en række trafikpolitiske problemer. Jeg opfatter ministerens forslag således, at det er et fast udvalg, ministeren ønsker nedsat til både at modtage informationer og behandle de trafikpolitiske betænkninger, der eventuelt vil blive afgivet. Da jeg næppe tror, vi kan løse alle de trafikøkonomiske og trafikpolitiske problemer i dette folketingsår, må jeg som sagt gå ud fra, at det, ministeren ønsker, er et mere fast udvalg til at behandle og bearbejde de forskellige spørgsmål.

Vi har i et par tidligere folketingssamlinger haft et udvalg til at modtage informationer om tunnelbaneproblemerne her i København, og jeg går ud fra som en given ting, at også disse problemer vil komme til at henhøre under det nye udvalg.

Med disse ord anbefaler jeg.

Helge von Rosen: På den radikale gruppes vegne kan jeg tilslutte mig forslaget. Hr. Horns bemærkninger for et øjeblik siden om ønskeligheden af i højere grad end hidtil at få udviklet en trafikøkonomisk forskning herhjemme og den betydning, det kunne have også for det udvalgsarbejde, der nu forestår, fangede min specielle interesse. Jeg kan helt tilslutte mig det. Jeg kunne godt lide måske at dreje det en smule ved at sige, at det er nødvendigt for udvalget at få en trafikøkonomisk belysning af problemerne; ellers vil udvalget ikke være i stand